

О.В. Поздняков

(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ)

**ПОЗАМОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ НЕОДНОРІДНОСТІ
СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ НІМЕЦЬКИХ АДОЛЕСЦЕНТІВ**

У статті досліджується неоднорідність словникового запасу німецьких адолесцентів. Автор аналізує лінгвістичні джерела, з'ясовує причини диференціації даної соціально-вікової групи та лексики її представників.

Ключові слова: молодіжний сленг, адолесценти, словниковий запас, неоднорідність, позамовні чинники.

А.В. Поздняков

(Прикарпатский национальный университет
имени Василия Стефаника, Ивано-Франковск)

**ВНЕЯЗЫКОВЫЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ НЕОДНОРОДНОСТИ
СЛОВАРНОГО ЗАПАСА НЕМЕЦКИХ АДОЛЕСЦЕНТОВ**

В статье исследуется неоднородность словарного запаса немецких подростков. Автор анализирует лингвистические источники, устанавливает причины дифференциации данной социально-возрастной группы и лексики ее представителей.

Ключевые слова: молодёжный сленг, подростки, словарный запас, неоднородность, внеязыковые факторы.

O.V. Pozdniakov

(Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University, Ivano-Frankivsk)

**EXTRALINGUISTIC DETERMINANTS OF HETEROGENEITY
OF GERMAN ADOLESCENTS' VOCABULARY**

The heterogeneity of German adolescents' vocabulary is investigated in the article. The author analyses linguistic sources, establishes the reasons of differentiation of the given social-age group and its representatives' vocabulary.

Key words: youth slang, adolescents, vocabulary, heterogeneity, extralinguistic factors.

Для комплексного дослідження лексичної системи сучасної німецької мови велике значення відіграє встановлення особливостей її підсистем, однією з яких є молодіжний сленг. Найбільш активно останній використовується в адолесцентній фазі розвитку індивіда – періоді в житті людини, коли суспільство вже не розглядає її як дитину, однак ще не надає повного статусу, ролей і функцій дорослого [21, с. 295].

Варто відзначити, що соціально-вікова група адолесцентів є неоднорідною. Розвиток конкретно взятого індивіда в перехідній фазі між дитинством і дорослістю відбувається в різних суспільних умовах, які мають різний вплив на формування особистості адолесцента, та, отже, на його мовну поведінку [18, с. 36-37]. Гетерогенність адолесцентів як користувачів сленгу зумовлює **актуальність** дослідження його внутрішньої диференціації.

Метою нашого дослідження є з'ясування екстралінгвальних причин неоднорідності словникового запасу представників зазначеної вище соціально-вікової групи.

До основних **завдань** статті належать аналіз та узагальнення наукових досліджень, які стосуються гетерогенності німецького молодіжного сленгу та складу його активних користувачів, виокремлення екстралінгвальних чинників диференціації вокабуляру адолесцентів.

Таким чином, **об'єктом** дослідження є словниковий запас німецьких адолесцентів, а **предметом** – позамовні детермінанти його неоднорідності.

Матеріалом дослідження у даному випадку обрано праці провідних вітчизняних і зарубіжних германістів-дослідників німецького молодіжного

сленгу. Як ілюстративний матеріал використано мовні одиниці, відібрані із спеціалізованих лексикографічних джерел.

Аналіз лінгвістичних джерел засвідчив високий рівень зацікавленості дослідженнями з обраної проблематики. Свідченням цього є роботи Г. Еманна [12], П. Шлобінські [22], О.С. Христенко [1] та інших, присвячені визначенню територіальних, вікових, соціальних та етнічних особливостей молодіжної лексики. Також логічним вважаємо твердження щодо відносності поняття “молодь” [14, с. 46] з огляду на внутрішню гетерогенність цієї соціально-вікової групи [19, с. 13]. За Г.І. Краморенко, неоднорідність групи сучасних адолесцентів визначається не лише віковими і територіальними особливостями, а детермінована різноманітністю молодіжних субкультур [17, с. 51]. П. Шлобінські також вважає, що немає гомогенного молодіжного сленгу, натомість існують багато молодіжних мовних варіантів окремих груп адолесцентів [22, с. 36].

За Д. Керубімом, молодіжний сленг відзначається як специфічно віковими, так і груповими, субкультурними особливостями [9, с. 88]. Г. Баузіnger стверджує, що група творців та активних користувачів досліджуваної лексики не може бути гомогенною, оскільки серед них існують відмінності за віком і статтю, за соціальним статусом, а також за територіальною ознакою [5, с. 175]. У роботі О.С. Христенко вказується на вікову, соціальну, територіальну, гендерну та стилістичну неоднорідність молодіжного сленгу [1, с. 24], однак цей перелік є, на наш погляд, неповним.

Внутрішню диференціацію адолесцентів як соціально-вікової групи, а, отже, їх словникового запасу, можна визначити рядом наступних чинників, котрі вважаємо основними в результаті аналізу праць провідних германістів.

1. Субкультурний. На формування лексики адолесцентів значний вплив має субкультурна належність її членів. Така думка є панівною на сучасному етапі досліджень молодіжного сленгу, про що свідчать праці Я. Андроутсопулоса [3], К. Фаріна [14], Е. Нойланд [20] та інших. За М. Браке, трьома основними компонентами субкультурного стилю є

зовнішній вигляд, поведінка та специфічна лексика [8, с. 20]. Яскравими прикладами субкультур як джерела поповнення словникового складу адолесцентів є музика та сучасні технології. У внутрішньогруповій молодіжній комунікації активно використовуються лексеми на позначення музичних стилів, інструментів, характерних для відповідного стилю ритуалів, символів, поведінки, одягу, уривки з текстів пісень і т.д. (*Air-Pedal* – “*Trick von BMX-Fahrern*“; *Chai* – “*Teegetränk auf Wasser-Milch-Basis*“).

2. Територіальний. Як відомо, в німецькомовному комунікативному просторі існує велика кількість територіальних діалектів. Ці лексичні одиниці надають регіонального відтінку словниковому запасу представників окремих груп адолесцентів. Тенденція сильного впливу діалектів поширюється також на молодіжний сленг (*sülzen (ostdt.)* – “*daherreden, dummes Zeug reden, kein Ende finden*“; *Eumel (norddt.)* – “*1.jedes (kleinere) Ding; 2.Dummkopf*“). Наявність територіальних відмінностей словникового запасу адолесцентів того чи іншого регіону Німеччини вказується, зокрема, у працях попередніх десятиліть Ю. Бенеке [6], Г. Еманна [12] та підтверджуються в новій роботі О.С. Христенко [1, с. 182-191]. Остання відзначає зменшення впливу територіальних діалектів на лексику молодіжного сленгу внаслідок активного використання сучасних засобів комунікації [1, с. 182].

3. Віковий. Незважаючи на те, що група користувачів молодіжного вокабуляру передбачає його (хоч і незначну) вікову неоднорідність (*Psychohaus* – “*Schule*“; *Abi* – “*Abitur*“), згідно з результатами дослідження, здійсненого О.С. Христенко, вживання підлітками сленгізмів у 1,3 більше більше, ніж у 29-35-річних [1, с. 151].

4. Соціальний. Соціальні норми є одним з механізмів впливу на мову [2, с. 40]. На лексичному запасі адолесцентів позначається також соціальний статус її членів. Дослідженню цієї проблеми присвячені праці Ю. Бенеке [7], Б. Давід [11], П. Шлобінські [22], М. Хована [10] та інших. Перелічені науковці відзначають, що вокабуляр представників вищих суспільних

прошарків більш наближений до літературної німецької мови. Лексика представників нижчих соціальних прошарків, навпаки, містить більшу кількість арготизмів, грубих слів (*Fresse* – “*Gesicht*”; *göbeln* – “*sich erbrechen*”).

5. Гендерний. Гетерогеність адолесцентів детермінована також їх статевою належністю. Результати, одержані С. Геркенс шляхом анкетування, свідчать про відмінності спілкування хлопців і дівчат [15, с. 22]. Гендерна диференціація мовної поведінки молоді полягає в тому, що: хлопці висловлюються більш агресивно, грубо, вульгарно в порівнянні з дівчатами, незважаючи на те, що частота вживання лайливих слів приблизно однакова в представників обох статей (*Hurensohn, Mißgeburt, Arschloch* – лайливі слова, які найчастіше вживають хлопці; *Fotze, Scheiße, Hure* – лайливі слова, які найчастіше вживають дівчата); дівчата у своєму спілкуванні використовують переважно не надто образливі, більш м'які лайливі слова (*Idiot, Trottel, Blödmann, Lackaffe* – “*Dummkopf*”; *Nutte* – “*Prostituierte*”); представниці жіночої статі намагаються уникати лайливих слів із сексуальним забарвленням (*wichsen* – “*masturbieren*”; *Fotzenknecht* – “*Tampon*”); на відміну від дівчат, хлопці володіють більшим запасом таких сленгізмів та використовують їх частіше (*nageln* – “*Sex haben*”; *zusammenscheißen* – “*schimpfen*”) [15, с. 22]. О.С. Христенко за допомогою статистичних методів вдалося виявити наявність на пасивному рівні однакових знань молодіжної лексики в хлопців і дівчат [1, с. 175].

6. Етнічний. Серед німецьких сленгізмів у останній час привертають увагу мовні одиниці окремих груп нащадків емігрантів, які проживають на території Німеччини, але намагаються зберегти свою етнічну ідентичність. Їх роль у формуванні словникового запасу молоді підкреслюють, зокрема, Я. Андроутсопуолос [4]. Яскравим прикладом є лексика численної етнічної меншини Німеччини – турків – так званий “канакський сленг” (нім. “*Kanakdeutsch*”). Завдяки сильній експресивній забарвленості він набуває стрімкого поширення в навчальних та розважальних закладах, на

телебаченні, в пресі та художній літературі (*Alder, dem ist dem Problem, weisst du?* – “*Alter, es gibt ein Problem, weißt du?*” *Siehst du dem Tuss?* – “*Siehst du die junge Frau dort?*”) [16].

Результати здійсненого дослідження створюють передумови для наступних **висновків**. На основі аналізу лінгвістичної літератури та лексикографічних джерел з'ясовано, що гетерогенність лексики німецьких адолесцентів детермінована субкультурним, територіальним, віковим, соціальним, гендерним, етнічним чинниками.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень у даній сфері вважаємо з'ясування специфіки лексичного запасу представників конкретних молодіжних груп.

Список літератури

1. Христенко О.С. Німецький молодіжний сленг: лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний аспекти – дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Оксана Сергіївна Христенко. – К, 2009. – 323 с.
2. Швейцер А.Д. К проблеме социальной дифференциации языка / А.Д. Швейцер // Вопросы языкознания. – М. : Наука, 1982. – № 5. – С. 39–48.
3. Androutsopoulos J.K. Mode, Medien und Musik : Jugendliche als Sprachexperten / J.K. Androutsopoulos // Der Deutschunterricht. – 1997. – № 6. – S. 10–20.
4. Androutsopoulos J.K. Von *fett* zu *fabelhaft*. Jugendsprache in der Sprachbiographie / J.K. Androutsopoulos // Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie. – Osnabrück, 2001. – №. 62. – S. 55–78.
5. Bausinger H. Jugendsprache / H. Bausinger // Neue Praxis. – 1987. – № 2. – Jg. 17. – S. 170–176.
6. Beneke J. Die jugendspezifische Sprachvarietät – ein Phänomen unserer Gegenwarts-sprache / J. Beneke // Linguistische Studien ZSWA/A. – Berlin, 1986. – H. 140. – S. 1–82.

7. Beneke J. Zur sozialen Differenziertheit der Sprache am Beispiel jugendtypischer Sprechweise / J. Beneke // Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung. –Berlin : Akademie, 1985. – Bd. 58. – S. 251–267.
8. Brake M. Soziologie der jugendlichen Subkulturen. Eine Einführung / M. Brake. – Frankfurt am Main : Campus, 1981. – 212 S.
9. Cherubim D. Jugendsprache und Soziolinguistik / D. Cherubim // Neue Entwicklungen der Angewandten Linguistik / hrsg. von W. Kühlwein. – Tübingen : Narr, 1986. – S. 87–89.
10. Chovan M. Kommunikative Praktiken in Peergroups: Analysen und Vergleiche / M. Chovan // Jugendsprachen – Spiegel der Zeit. Internationale Fachkonferenz 2001 an der Bergischen Universität Wuppertal / hrsg. von E. Neuland. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2003. – S. 353–357.
11. David B. Jugendsprache zwischen Tradition und Fortschritt : ein aktuelles Phänomen im historischen Vergleich / B. David. – Alsbach : Leuchtturm, 1987. – 153 S.
12. Ehmann H. Jugendsprache und Dialekt : Regionalismen im Sprachgebrauch von Jugendlichen / H. Ehmann. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1992. – 252 S.
13. Farin K. Jugendkulturen heute / K. Farin // E. Neuland. Jugendsprache – Jugendliteratur – Jugendkultur. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2007. – S. 63–79.
14. Ferchhoff W. Zur Pluralisierung und Differenzierung von Lebenszusammenhängen bei Jugendlichen / W. Ferchhoff // Neue Widersprüche. Jugendliche in den 80er Jahren / hrsg. von D. Baacke, W. Heitmeyer. – Weinheim; München, 1985. – S. 46–85.
15. Gehrkens S. Geschlechtsspezifische Jugendsprache [Электронный ресурс] / S. Gehrkens // Seminar für Linguistik. Sommersemester 1999. Seminar : Jugendsprache. – Universität Hannover, 1999. – 29 S. – Режим доступа : http://www.fbls.uni-hannover.de/sdls/schlobi/jugend/jug_gehrkens.pdf.
16. Kanakisch – die Sprache der Zukunft [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mahnert-online.de/Jugendsprache.html>.

17. Kramorenko G.I. Zum Problem der Heterogenität der Jugendsprache und ihrer lexikalisch- semantischen Charakteristik / G.I. Kramorenko // Das Wort. Germanistisches Jahrbuch. – Moskau : DAAD, 1995 – S. 47–57.
18. Last A. „Heiße Dosen“ und „Schlammziegen“ – Ist das Jugendsprache? / A. Last // Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie. – Osnabrück, 1989. – № 41. – S. 35–68.
19. Lenz K. Kulturformen von Jugendlichen : von der Sub- und Jugendkultur zu Formen der Jugendbiographie / K. Lenz // Politik und Zeitgeschichte. – 1991. – Bd. 27. – S. 11–19.
20. Neuland E. Jugendsprache – Jugendliteratur – Jugendkultur [3., korr. Aufl.] / E. Neuland. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2008. – 277 S.
21. Reinke M. Jugendsprache / M. Reinke // H.J. Heringer et al. Tendenzen der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen : Niemeyer, 1993. – S. 295–322.
22. Schlobinski P. Jugendliche und “ihre“ Sprache : Sprachregister, Jugendkulturen und Wertesysteme; empirische Studien / P. Schlobinski, H.-Ch. Heinz. – Opladen : Westdeutscher Verlag, 1998. – 236 S.

Список джерел ілюстративного матеріалу

23. Михайлова Н. Молодежный язык Германии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.imwerden.de/pdf/deutsche_jugendsprache.pdf.
24. Ehmann H. Endgeil – Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache. – 1. Aufl. – München: C.H.Beck, 2005. – 178 S.
25. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2008. Sammelband seit 2001. – Stuttgart: Klett, 2008. – 288 S.
26. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2009. – Stuttgart: PONS GmbH, 2008. – 141 S.
27. Schaffrath M. Hä?? Jugendsprache unplugged: Deutsch, Englisch, Spanisch, Französisch, Italienisch. – Berlin; München; Wien; Zürich u.a.: Langenscheidt, 2008. – 144 S.